

ЕКОНОМІКА ТОРГІВЛІ ТА ПОСЛУГ

DOI : 10.33274/2079-4762-2024-55-1-47-57

JEL : L83, Q20, O52

УДК 338.486.41:(334.484:(004+502.12):061.1ЄС)(045)

Горіна Г. О.,
доктор екон. наук,
професор

Донецький національний університет економіки і
торгівлі імені Михайла Туган-Барановського,
м. Кривий Ріг, Україна
e-mail: gorina@donnuet.edu.ua

Кожухова Т. В.
доктор екон. наук,
професор

e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МОНІТОРИНГУ ЗЕЛЕНОГО ТА ЦИФРОВОГО ПЕРЕХОДУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ЕКОСИСТЕМИ

UDC 338.486.41:(334.484:(004+502.12):061.1ЄС)(045)

Gorina G. O.,
Doctor of Economic Sciences,
Professor

Mykhailo Tuhan-Baranovskyi Donetsk National
University of Economics and Trade,
Kryvyi Rih, Ukraine,
e-mail: gorina@donnuet.edu.ua

Kozhukhova T. V.,
Doctor of Economic Sciences,
Professor

e-mail: kozhuhova@donnuet.edu.ua

THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF RESEARCH MONITORING OF THE EUROPEAN TOURISM ECOSYSTEM GREEN AND DIGITAL TRANSITION

Мета. Метою статті є узагальнення та аналіз теоретико-методологічних засад зеленого та цифрового переходу європейської туристичної екосистеми в контексті впровадження оновленої індустріальної стратегії ЄС.

Методи. Для досягнення окресленої мети використовувалися такі методи емпіричного та теоретичного дослідження як літературний огляд, теоретичне узагальнення (зادля виявлення, збирання та аналізу сучасних досліджень з цифровізації та екологізації туризму), описовий метод (зadля висвітлення методології відстеження екологічних, цифрових і соціально-економічних аспектів туризму за допомогою гармонізованих даних і показників для європейської туристичної екосистеми), візуалізація даних (для наочного зображення та групування матеріалу).

Результати. Охарактеризовано багаторічний робочий план Європейського порядку денного для туризму до 2030 року за п'ятьма пріоритетними напрямками, а саме: «Сприятливі рамки політики та управління», «Зелений перехід», «Цифровий перехід», «Стійкість та інклюзія», «Навички та підтримка переходу». Висвітлено методологію моніторингу зеленого та цифрового переходу європейської туристичної екосистеми за допомогою онлайн-інструменту «Інформаційна панель ЄС з туризму». Узагальнено індикатори панелі, які згруповані за пріоритетними напрямками: «Зелений перехід», «Цифровий перехід», а також блоками «Соціально-економічні показники» та «Основні дескриптори туризму», висвітлено джерела

походження інформації для розрахунку індикаторів. Обґрунтовано основні інструменти фінансування зеленого і цифрового переходу та підвищення стійкості туризму ЄС, а саме: приватні інвестиції та кредити, джерела фінансування ЄС для туризму, технічна підтримка ЄС для трансформації екосистеми туризму, програмами національного та регіонального рівня в межах політики згуртованості.

Ключові слова: *зелений перехід, цифровий перехід, сталий розвиток, європейська туристична екосистема, ЄС, перехідний шлях для туризму, міжнародний туризм.*

Постановка проблеми. Політика ЄС у галузі туризму спрямована на збереження позицій Європи як провідного глобального напрямку, а також подальше перетворення Європи на стійку туристичну дестинацію. Як і для інших екосистем, оновлення індустріальної стратегії ЄС підкреслило необхідність подальшого прискорення зеленого та цифрового переходу та підвищення стійкості туризму ЄС. З цією метою Європейська комісія запропонувала створити перехідний шлях спільно з індустрією, державними органами, соціальними партнерами та іншими зацікавленими сторонами. Оскільки екосистема туризму найбільше постраждала від пандемії COVID-19 і стикається з серйозними проблемами для досягнення зеленого та цифрового переходу, це була перша екосистема, яка пройде шлях переходу. Дії цього шляху стануть ключовими елементами майбутнього європейського туристичного порядку денного на 2030/2050 роки.

Актуальність запропонованого дослідження підкреслюється необхідністю вивчення досвіду ЄС та подальшого його запозичення для України, особливо в контексті повоєнного відновлення туристичної галузі з урахуванням сучасних практик управління сталим розвитком туризму та використання інструментів діджиталізації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання сталого розвитку туризму, його екологізація широко досліджено у працях вітчизняних науковців. Так, Брич В., Галиш Н. досліджують аспекти впровадження сталого розвитку туризму як цілеспрямованого впливу на процеси формування і підтримки туристично-рекреаційного середовища в інтересах суспільства [1]. Осітнянко Д., Примак Т. доходять висновку, що використовуючи принципи концепції сталого розвитку, туризм може не лише подолати труднощі, але й виступити у ролі локомотиву, який виведе інші галузі на шлях сталого розвитку [2].

Зінчук Т., Усюк Т. на підставі проведеного дослідження стверджують, що зелений туризм може стати рушійною силою економічного зростання сільських територій, мотиватором зайнятості, чинником збереження сільської культури та традицій певної місцевості, а також доводять наявність зв'язку між зеленим туризмом і забезпеченням національної безпеки (економічної, екологічної, соціально-культурної, інтелектуальної, енергетичної) через його найхарактерніші пріоритети розвитку [3]. Подлепіна П. досліджує структурно-логічні основи сталого розвитку на засадах синергії щодо використання туристичного потенціалу, визначає сутність і головні принципи сталого розвитку туризму в країнах, що розвиваються [4]. Горіна Г., Борблік К. обґрунтовують механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг, а також чинники, що впливають на його ефективність [5, 6]. Горіна Г.О. узагальнює та здійснює критичний аналіз існуючих стратегічних настанов та сучасних практик управління сталим розвитком туризму, запропонованих міжнародними організаціями та асоціаціями [7]. Грабар М., Пригара О. здійснюють аналіз основних підходів до екологізації туризму в Україні, раціонального використання природних туристичних ресурсів, визначення шляхів реалізації ідей сталого розвитку в туризмі та основних завдань, які стоять перед учасниками туристичного бізнесу [8]. Соловій І.П., Адамовський О.М., Дубовіч І.А. пропонують теоретико-методичні та практичні рекомендації щодо розвитку сталого туризму в Україні [9].

Наукові аспекти цифровізації туристичної індустрії викликають зростаючу зацікавленість у вітчизняних та зарубіжних дослідників, у наслідок їх розлогого поширення в туристичній екосистемі. Так, Марусей Т.В. стверджує, що цифровізація сфери туризму сприятиме підвищенню конкурентоспроможності галузі, а також доводить, що

виникнення інформаційного суспільства, яке формує цифрову, віртуальну реальність зі специфічними соціальними, культурними, споживчими практиками, багато в чому зумовило інноваційні процеси в сфері туризму [10]. Головчук Ю.О., Худоба О.М., Боднар Р.О. узагальнюють науково-практичні підходи до діджиталізації в сучасній індустрії туризму та гостинності, ідентифікують перспективні напрями використання у ній цифрових технологій [11]. Мельниченко С., Ткаченко Т., Дупляк Т. проводять аналіз сучасного стану розвитку туризму в країнах-членах Європейського Союзу та тенденцій його цифровізації в умовах пандемії COVID-19 [12]. Колектив авторів Сущенко О.А., Наумік-Гладка К.Г., Стрижак О.О. у ґрунтовній праці [13] висвітлюють питання перспектив розвитку індустрії туризму та гостинності в умовах цифрової економіки, особливості та специфіку цифровізації бізнес-процесів, взаємозв'язок індексу конкурентоспроможності подорожей і туризму зі світовим рейтингом цифрової конкурентоспроможності тощо.

Віддаючи належне внеску дослідників у розбудову питань цифровізації та екологізації туризму, слід зауважити, що у вітчизняній науковій літературі відсутній описовий огляд теоретико-методологічних засад зеленого та цифрового переходу європейської туристичної екосистеми в контексті впровадження оновленої індустріальної стратегії ЄС. Оскільки процеси повоєнної відбудови Україні потребують пошуку ефективних моделей та інструментів, здатних забезпечити поєднання економічного розвитку із захистом соціальної рівноваги та екологічної стійкості, а також пом'якшення гуманітарної та економічної кризи під час війни, вивчення та запозичення досвіду ЄС з розвитку туристичної екосистеми на засадах зеленого та цифрового переходу є актуальним науковим та прикладним завданням.

Мета статті. Метою статті є узагальнення та аналіз теоретико-методологічних засад зеленого та цифрового переходу європейської туристичної екосистеми в контексті впровадження оновленої індустріальної стратегії ЄС.

Виклад основного матеріалу дослідження. Туристична екосистема ЄС є надзвичайно різноманітною та складною,

охоплюючи глобалізовані та взаємопов'язані ланцюжки створення вартості, включаючи – повністю або частково – постачальники послуг у таких різноманітних сферах, як розміщення, подорожі та транспорт, їжа, культура, відпочинок, безпека, інформація, а також організації з управління напрямками та пам'ятками, дослідницькі та урядові органи. Таким чином, вся туристична екосистема складається з компаній, які працюють у кількох секторах, включаючи послуги харчування та напоїв, постачальників онлайн-інформації та послуг (туристичні офіси, цифрові платформи, постачальники технологій для подорожей), турагентів і туроператорів, постачальників розміщення, організації, що керують DESTINATIONAMI, пам'ятки та пасажирські перевезення.

Незважаючи на те, що екосистема туризму ЄС була однією з екосистем, які найбільше постраждали від кризи COVID-19, вже у 2022-2023 р. туризм в Європейських країнах зміцнив свої позиції та майже відновився до показників 2019 р. За даними UNWTO міжнародні туристичні прибуття до Європи у 2022 р. склали 595 млн. осіб, тоді як у 2019 р. – 742 млн. осіб, доходи від експорту туристичних послуг у 2022 р. дорівнювали 652 млрд. дол. США, що майже дорівнює до пандемічному 2019 р. – 696 млрд. дол. США, а показник прямого внеску туризму до ВВП у 2022 р. навіть перевищив 2019 р. – 1020 млрд. дол. США та 1010 млрд. дол. США відповідно [14].

З метою збереження позицій Європи як провідного глобального туристичного напрямку та перетворення Європи на стійку DESTINATION, враховуючи також соціальні та екологічні аспекти, було розроблено Перехідний шлях для туризму (Transition pathway for tourism), створений відповідно до оновлення індустріальної стратегії ЄС. Основні положення документу було опубліковано Європейською комісією 4 лютого 2022 року та визначено 27 сфер заходів для переходу на зелені та цифрові технології та підвищення стійкості туризму ЄС [15]. 1 грудня 2022 року Рада ЄС прийняла Європейський порядок денний для туризму до 2030 року. Порядок денний ґрунтується на перехідному шляху для туризму та включає багаторічний робочий план із заходами, які мають вжити

країни ЄС, Європейська комісія і зацікавлені сторони в туризмі [16].

Цей Багаторічний робочий план Європейського порядку денного для туризму до 2030 року описує добровільні конкретні дії держав-членів, відповідних органів державної влади, Комісії та інших зацікавлених сторін у туристичній екосистемі, які мають бути

вживані та заохочені, відповідно до принципу субсидіарності та в межах своєї компетенції. Запропоновані дії та результати забезпечують стратегічне керівництво для спостереження за виконанням Порядку денного в п'яти пріоритетних напрямках (рис. 1).

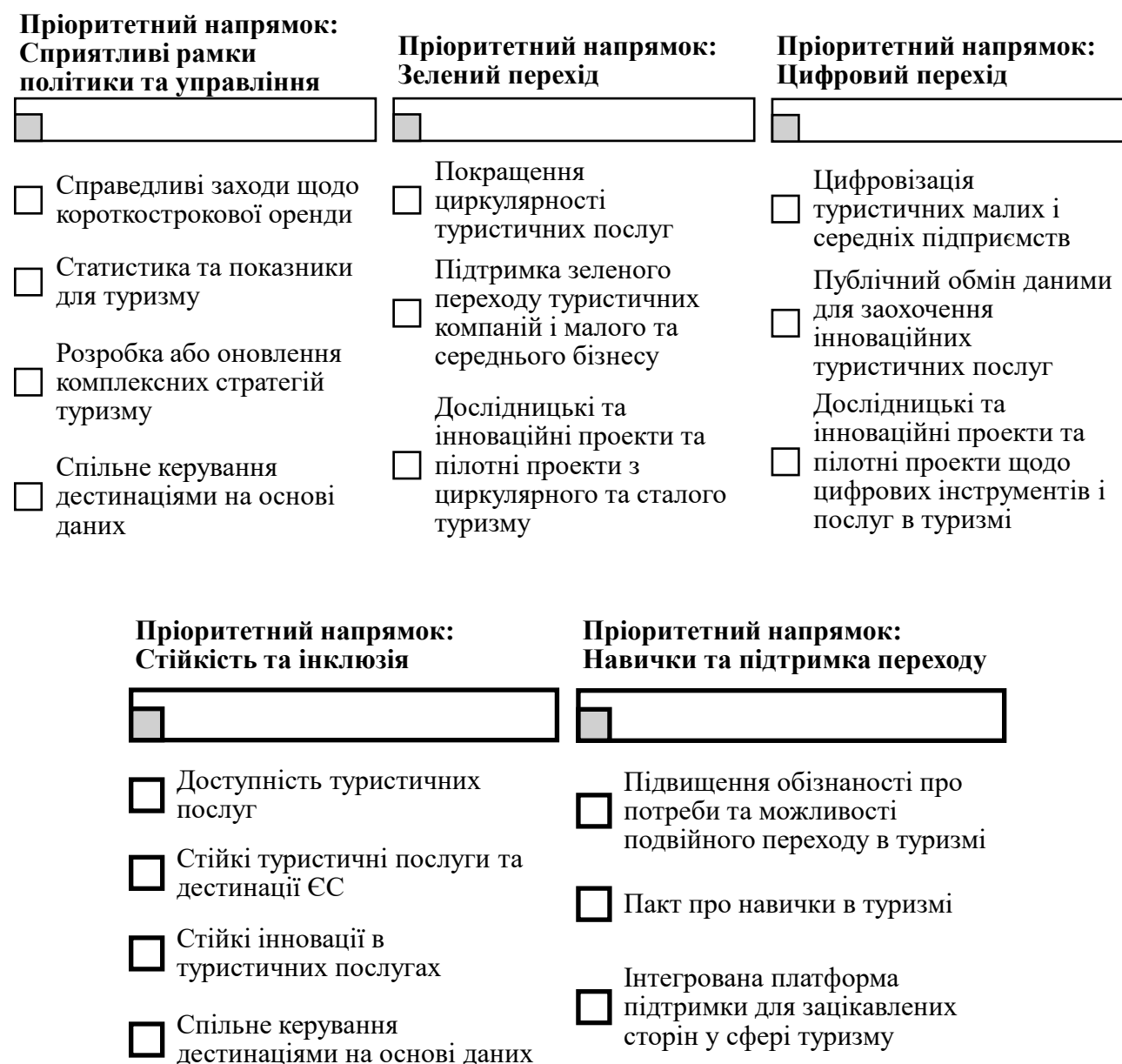

Рис. 1. Багаторічний робочий план Європейського порядку денного для туризму до 2030 року (складено авторами за даними [16])

Перехідний шлях для туризму було створено із залученням представників індустрії, органів державної влади, соціальних партнерів та інших зацікавлених сторін. Паралельно на запрошення Ради Європейського Союзу Комісія співпрацювала з державами-членами та відповідними міжнародними організаціями, задля спільної розробки Інформаційної панелі ЄС з туризму (EU Tourism Dashboard) як флагманського інструменту ЄС, спрямованого на спостереження за екологічними, цифровими та соціально-економічними аспектами туризму за допомогою гармонізованих даних і показників для європейських туристичних DESTINACIЙ на рівні країн та регіонів [17].

Наразі Інформаційна панель ЄС з туризму охоплює всі країни-члени ЄС-27, Ісландію, Норвегію та Швейцарію та дозволяє виконувати такі типи аналізів:

1) профілювання та порівняльний аналіз країн і регіонів відповідно до характеристик (показників) їхньої туристичної діяльності на основі даних, зібраних і узгоджених з

різних джерел з максимально можливою територіальною деталізацією;

2) відстеження прогресу туристичних DESTINACIЙ (країн і регіонів) у часі за пріоритетними напрямками: вплив на навколишнє середовище, цифровізація та соціально-економічна стійкість.

Індикатори Інформаційної панелі ЄС представляють собою вимірювання або оцінку поточних умов явища шляхом вказівки ступеня, до якого це явище відповідає конкретній меті, порогу чи цільовому показнику.

Наразі інформаційна панель містить загалом 19 індикаторів, які згруповані за такими пріоритетними напрямками: зелений перехід, цифровий перехід, соціально-економічні показники. Четвертий напрямок, позначений як «Основні дескриптори туризму», містить доповнені дані та статистичні дані для надання додаткового контексту та характеристики туристичної діяльності країн і регіонів (наприклад, туристична пропозиція, туристичний попит тощо).

Пріоритетний напрямок: зелений перехід	Пріоритетний напрямок: цифровий перехід	Соціально-економічні показники
➤ інтенсивність викидів повітряного транспорту ➤ інтенсивність парникових газів у туризмі ➤ енергоємність туризму ➤ частка поїздок потягом ➤ якість води для купання ➤ залежність від віддалених міжнародних ринків ➤ екологічні маркування та схеми	➤ продажі через електронну комерцію ➤ використання соціальних мереж ➤ навчання персоналу цифровим навичкам ➤ пошук спеціалістів з ІКТ ➤ швидкість Інтернету в туристичних місцях ➤ онлайн-присутність об'єктів туристичного розміщення	➤ інтенсивність туризму ➤ сезонність туризму ➤ залежність DESTINACIЙ від 3 міжнародних ринків ➤ різноманітність туризму ➤ середні витрати на туризм ➤ прямий економічний внесок туризму ➤ частка зайнятості в екосистемі туризму ➤ частка зайнятості в МСП
Основні дескриптори туризму		
➤ ночівлі ➤ прибуття ➤ туристичний потенціал ➤ рівень заповнюваності ➤ середня тривалість перебування ➤ щільність туризму ➤ домінантна типологія туризму ➤ частка іноземних туристів ➤ хід відновлення туризму ➤ наявність сайтів, нагороджених Блакитним прапором ➤ об'єкти Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО ➤ частка земель, що охороняються ➤ високий потенціал природного туризму		

Рис. 2. Розподіл індикаторів за пріоритетними напрямками у EU Tourism Dashboard [16]

Індикатори Інформаційної панелі ЄС з туризму розроблені на основі даних і статистики, зібраних із доступних надійних

джерел, із максимально можливою територіальною та тематичною деталізацією, серед яких Євростат (Eurostat), Євроконтроль

(Eurocontrol), Спільний дослідницький центр Європейської комісії (European Commission Joint Research Centre) та інші. Деталізація

джерел даних за кожним індикатором наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Розподіл індикаторів за пріоритетними напрямками та джерелами інформації у EU Tourism Dashboard (складено авторами за даними [17])

№	Назва індикатора	Джерело інформації	Одиниці виміру
1. Пріоритетний напрямок: зелений перехід			
1.1	інтенсивність викидів повітряного транспорту	Eurocontrol, Eurostat	кг CO ₂ / пасажир
1.2	інтенсивність парникових газів у туризмі	Eurostat	тонн CO ₂ -екв / млн євро
1.3	енергоємність туризму		TJ / млн євро
1.4	частка поїздок потягом		%
1.5	якість води для купання	EEA	%
1.6	залежність від віддалених міжнародних ринків	Eurostat	%
2. Пріоритетний напрямок: цифровий перехід			
2.1	продажі через електронну комерцію	Eurostat	%
2.2	використання соціальних мереж		%
2.3	навчання персоналу цифровим навичкам		%
2.4	пошук спеціалістів з ІКТ		%
2.5	швидкість Інтернету в туристичних місцях	JRC, Ookla, TripAdvisor	%
2.6	онлайн-присутність об'єктів туристичного розміщення	JRC, TripAdvisor, Eurostat	%
3. Соціально-економічні показники			
3.1	інтенсивність туризму	Eurostat	ночівлі / місцеві мешканці
3.2	сезонність туризму		%
3.3	залежність дестинації від 3 міжнародних ринків		%
3.4	диверсифікація туризму	JRC, TripAdvisor	Індекс
3.5	середні витрати на туризм	Eurostat	паритет купівельної спроможності / ночівлі
3.6	загальний внесок туризму у ВВП	JRC, Tourism Satellite Accounts	%

Беззаперечно важливим питанням є фінансування зеленого і цифрового переходу та підвищення стійкості туризму ЄС. Як державне, так і приватне фінансування відіграють ключову роль в екосистемі туризму, а державно-приватні партнерства є важливими рушійними силами переходу до зелених і

цифрових технологій. Вони відіграють важливу роль у сприянні та підтримці більш екологічних практик, сприянні обміну даними та цифрових інноваціях, підтримці науково-дослідницьких розвідок та розвитку навичок у всіх секторах і для всіх учасників туристичної екосистеми.

В документі «Перехідний шлях для туризму» запропоновані наступні інструменти фінансування [15]:

– *приватні інвестиції та кредити.*

Приватні інвестиції відіграють ключову роль в екосистемі туризму. Обмеження та перешкоди на подорожі, а також численні блокування з березня 2020 р. значно зменшили спроможність туристичної екосистеми ЄС інвестувати в розвиток більш стійких ланцюжків поставок і нових послуг. Більшості секторів туристичної екосистеми довелося змінити свій інвестиційний бюджет і позичити гроші, щоб покрити постійні витрати під час пандемії. Такий рівень заборгованості ускладнює рефінансування та залучення готівки для середньострокових інвестицій. Єдиним винятком є капітальні інвестиції, пов'язані з сектором розміщення. На відміну від інших секторів, активи яких знецінювались досить швидко, готельному бізнесу вдалося залучати кошти для інвестицій у нерухомість. Європейська комісія підтримує інвестиції в сталу діяльність через «таксономію ЄС», відповідно до плану дій щодо фінансування сталого зростання. Європейський інвестиційний банк надає кредити, наприклад, готелям, готельному сектору, культурній інфраструктурі, тематичним паркам і транспортній інфраструктурі, зокрема, під підтримку енергоефективності та відродженню міст.

– *джерела фінансування ЄС для туризму.* Загалом 15 різних програм фінансування ЄС надають підтримку багатьом секторам туризму. Разом вони забезпечують більш комплексну підтримку на рівні ЄС, ніж це було б можливо в рамках єдиної спеціальної програми фінансування туризму. Щоб допомогти зацікавленим сторонам у сфері туризму знайти фінансування в рамках доступних програм ЄС, DG GROW публікує Посібник щодо фінансування ЄС для туризму [18]. У цьому посібнику наведено приклади проєктів, які отримали фінансування за різними програмами

– *технічна підтримка ЄС для трансформації екосистеми туризму.* Європейська комісія підтримує держави-члени на запит у розробці та впровадженні реформ для сталого, стійкого та цифрового туризму через Інструмент технічної підтримки, наприклад,

у сприянні кращому управлінню даними, розробці інструментів для озеленення та оцифрування туристичної індустрії, а також удосконалення управління DESTINACIAMI.

– *програмами на національному та регіональному рівнях.* Фонди політики згуртованості підтримують регіони та міста в Європейському Союзі з метою підтримки створення робочих місць, конкурентоспроможності бізнесу, економічного зростання, сталого розвитку та покращення якості життя громадян. Ця підтримка надається за методом спільного управління, коли держави-члени, регіональні та місцеві органи влади несуть відповідальність за впровадження фондів, встановлюючи пріоритети на основі визначених потреб і відповідно до встановлених умов. Це дозволяє національним, регіональним і місцевим органам влади встановлювати схеми, які задовольняють конкретні потреби місцевої території, за рахунок фінансування з бюджету ЄС разом із національним і приватним фінансуванням.

У програмному періоді 2021-2027 рр. фонди політики згуртованості, особливо Європейський фонд регіонального розвитку, продовжують надавати багато можливостей для цілей політики для зміцнення основ стійкості та більш сталої екосистеми туризму. Наприклад, Фонд сприяє інвестиціям у цифрові рішення, оптимальне та стійке використання екологічних ресурсів, диверсифікацію туристичної пропозиції та трансграничне співробітництво у сфері сталого туризму. Як нову функцію додано нову конкретну ціль у рамках Європейського фонду регіонального розвитку.

Метою є сприяння сталому туризму для посилення економічного розвитку, соціальної інтеграції та соціальних інновацій, визнання трансформаційного потенціалу туристичного сектору у вирішенні соціально-економічних викликів і врахування зеленої та цифрової трансформації та потреб у стійкості в цільовій області. Також доступна підтримка для сталого туризму в рамках інтегрованих стратегій місцевого розвитку, заснованих на потребах і потенціалі місцевої території.

Підтримка також доступна для туристичних операторів і МСП в рамках національних планів відновлення та стійкості, які

надають конкретну підтримку для зеленого переходу та цифрового переходу для МСП. Крім того, 16 національних планів містять специфічні елементи, пов'язані з туризмом. Більше половини запланованих інвестицій (56%) спрямовані на посилення стійкості та конкурентоспроможності екосистеми туризму, третина (32%) інвестицій буде спрямована на підвищення стійкості, а 12% на підтримку цифровізації [15].

Висновки. У світлі досвіду пандемії COVID-19 оновлення промислової стратегії ЄС підкреслило необхідність подальшого прискорення переходу на зелені та цифрові технології та підвищення стійкості промислових екосистем ЄС. Оскільки туристична екосистема найбільше постраждала від пандемії та стикається з серйозними проблемами для досягнення подвійного переходу, це була перша індустріальна екосистема, у якій було запущено процес екологічних та цифрових перетворень.

Теоретичне узагальнення положень багаторічного робочого плану ЄС Європейського порядку денного для туризму до 2030 року дозволило визначити та надати стислу характеристику п'ятих пріоритетних напрямків, а саме: «Сприятливі рамки політики та

управління», «Зелений перехід», «Цифровий перехід», «Стійкість та інклюзія», «Навички та підтримка переходу». Аналіз методології моніторингу зеленого та цифрового переходу європейської туристичної екосистеми за допомогою онлайн-інструменту «Інформаційна панель ЄС з туризму» дозволив обґрунтувати методологію відстеження екологічних, цифрових і соціально-економічних аспектів туризму за допомогою гармонізованих даних і показників для європейської туристичної екосистеми. Опрацювання положень звіту Перехідний шлях для туризму дозволило визначити основні інструменти фінансування зеленого і цифрового переходу та підвищення стійкості туризму ЄС, а саме: приватні інвестиції та кредити, джерела фінансування ЄС для туризму, технічна підтримка ЄС для трансформації екосистеми туризму, керування програмами національного та регіонального рівня в межах політики згуртованості.

Подальші дослідження планується присвятити моніторингу зелених та цифрових трансформацій європейської туристичної екосистеми із використанням індикаторів онлайн-інструменту EU Tourism Dashboard.

Список літератури

1. Брич В., Галиш Н. Сталий розвиток туристичної індустрії: екологічний та статистичний вимір. *Економічний аналіз*. 2020. Том 30. № 4. С. 23-30. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.023>
2. Осітнянко Д.О., Примак Т.Ю. Впровадження принципів сталого розвитку в туристичній індустрії. *Ефективна економіка*. 2020. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7612>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.152>
3. Зінчук Т. О., Усюк Т. В. Зелений туризм в умовах сталого розвитку та викликів світової економічної кризи. *Проблеми економіки*. 2020. №3. С. 11–17. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-3-11-17>
4. Подлепіна П. О. Вплив міжнародного туризму на сучасні пріоритети сталого розвитку країн, що розвиваються. *Збірник наукових праць Черкаського державного*
- технологічного університету. Серія : Економічні науки*. 2019. Вип. 54. С. 17-24. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.0.54.2019.177904>
5. Горіна Г. О., Борблік К. Е. Механізм забезпечення сталого розвитку ринку туристичних послуг. *Торгівля і ринок України*. 2019. № 1(45). С. 137-147. DOI : <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2019-45-1-137-147>.
6. Горіна Г. О., Борблік К. Е. Імперативи реалізації стратегії сталого розвитку ринку туристичних послуг України. *Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. Михайла Туган-Барановського. Серія: Економічні науки*. 2019. №71. С. 75-83. DOI <https://doi.org/10.33274/2079-4819-2019-70-1-75-83>
7. Горіна Г. О. Сталий розвиток туризму: стратегічні настанови та практики управління. *Торгівля і ринок України*. 2023. №1 (53). С. 52-63. DOI:

<https://doi.org/10.33274/2079-4762-2023-53-1-52-63>

8. Грабар М. В. Пригара О. В. Екологізація туризму як умова сталого розвитку. *Інтелект XXI*. 2021. № 5. С. 16-19. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-5.3>

9. Соловій І., Адамовський О., Дубовіч І. Сталій туризм: сучасний стан та перспективи розвитку в Україні. *Економіка та суспільство*. 2023. № (50). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>.

10. Марусей Т. В. Діджиталізація туристичного сектору як інструмент розвитку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.8.73>

11. Головчук Ю. О., Худоба О. М., Боднар Р. О. Діджиталізація у сучасній індустрії туризму та гостинності: проблеми і перспективні напрями. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2023. № (8). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-12-03>

12. Мельниченко С., Ткаченко Т., Дупляк Т. Діджиталізація як інструмент відновлення туризму в Європейському Союзі в період пост-COVID-19. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 6(41). С. 427–436. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251471>

13. Tourism and Hospitality in Conditions of Digital Economy: Problems and Perspectives : monograph / K. Naumik-Gladka, O. Sushchenko, O. Stryzhak et al. ; under the general editorship of DSc in Economics, Professor K. Naumik-Gladka. Kharkiv : S. Kuznets KhNUE, 2023. 237 p.

14. UNWTO. URL: <https://www.unwto.org/>

15. Transition pathway for tourism, 2022. URL: <http://surl.li/rqkqh>

16. European Agenda for Tourism 2030, 2022. URL: <http://surl.li/rqkqm>

17. EU Tourism Dashboard. URL: <http://surl.li/urgtk>

18. Guide on EU funding for tourism. URL: <http://surl.li/rqkqp>

References

1. Brych, V., Galysh, N. (2020). *Stalyi rozvytok turystychnoi industrii: ekolohichni ta statystychnyi vymir* [Sustainable development of the tourism industry: environmental and statistical dimension]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], no. 30(4), pp. 23-30. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2020.04.023>

2. Ositnyanko, D., Prymak, T. (2020). *Vprovadzhennia pryntsyviv staloho rozvytku v turystychnii industrii* [Implementation of sustainable development principles to the tourism industry]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy], vol. 1. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7612>. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.152>

3. Zinchuk, T., Usiuk, T. (2020). *Zelenyi turizm v umovakh staloho rozvytku ta vyklykiv svitovoi ekonomichnoi kryzy* [Green tourism in the context of sustainable development and the challenges posed by the global economic crisis]. *Problemy ekonomiky* [The Problems of Economy], no 3, pp. 11–17. DOI:

<https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-3-11-17>

4. Podlepin, P. (2019). *Vplyv mizhnarodnoho turizmu na suchasni priority staloho rozvytku krain, shcho rozvyvaiutsia* [The impact of international tourism on the current priorities of sustainable development in developing countries]. *Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho-universytetu. Serii: Ekonomichni nauky* [Proceedings of Scientific Works of Cherkasy State Technological University. Series Economic Sciences], vol. 54, pp. 17-24. DOI: <https://doi.org/10.24025/2306-4420.0.54.2019.177904>

5. Gorina, G., Borblik, K. (2019). *Mekhanizm zabezpechennia staloho rozvytku rynku turystychnykh posluh* [Mechanism for promoting sustainable the tourism services market development]. *Torhivlia i rynek Ukrainy* [Trade and Market of Ukraine], no. 1(45), pp. 137-147. DOI : <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2019-45-1-137-147>

6. Gorina, G., Borblik, K. (2019). *Imperatyvy realizatsii stratehii staloho rozvytku rynku turystychnykh posluh Ukrainy* [Imperatives of Ukraine tourism services market sustainable development strategy implementation]. *Visnyk Donetskoho natsionalnoho universytetu ekonomiky i torhivli im. Mykhaila Tuhana-Baranovskoho. Seriya: Ekonomichni nauky* [Visnyk of Mykhailo Tuhana-Baranovskyi Donetsk National University of Economics and Trade. Series «Economic science»], no. 71, pp. 75-83. DOI: <https://doi.org/10.33274/2079-4819-2019-70-1-75-83>
7. Gorina, G. (2023). *Stalyi rozvytok turyzmu: stratehichni nastanovy ta praktyky upravlinnia* [Sustainable tourism development: strategic guidelines and management practices]. *Torhivlia i rynek Ukrainy* [Trade and Market of Ukraine], no. 1(53), pp. 52-63. DOI: <https://doi.org/10.33274/2079-4762-2023-53-1-52-63>
8. Hrabar, M., Pryhara, O. (2021). *Ekologizatsiia turyzmu yak umova staloho rozvytku* [Ecologization of tourism as a condition for sustainable development]. *Intelekt XXI* [Intellect XXI], no 1(45), pp. 137-147. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2021-5.3>
9. Soloviy, I., Adamovsky, A., & Dubovich, I. (2023). *Stalyi turizm: suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku v Ukraini* [Sustainable tourism: current state and development prospects in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo* [Economy and Society], (50). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-79>
10. Marusei, T. (2020). *Didzhytalizatsiia turystychnoho sektoru yak instrument rozvytku v suchasnykh umovakh* [Digitalization of the tourist sector as a tool of development in modern conditions]. *Efektivna ekonomika* [Efektivna ekonomika], vol. 8. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.8.73>
11. Holovchuk, Yu. O., Khudoba, O. M., & Bodnar, P. O. (2023). *Didzhytalizatsiia u suchasniy industrii turyzmu ta hostynnosti: problemy i perspektyvni napriamy* [Digitalization in the Modern Tourism and Hospitality Industry]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: ekonomika ta upravlinnia. Problems and Prospective Directions* [Problems of Modern Transformations. Series: Economics and Management], (8). DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-8-12-03>
12. Melnychenko, S., Tkachenko, T., & Dupliak, T. (2022). Digitalisation as a tool of tourism recovery in European union in post-COVID-19. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, 6(41), 427–436. <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v6i41.251471>
13. Tourism and Hospitality in Conditions of Digital Economy: Problems and Perspectives [Electronic resource] : monograph / K. Naumik-Gladka, O. Sushchenko, O. Stryzhak et al. ; under the general editorship of DSc in Economics, Professor K. Naumik-Gladka. Kharkiv, S. Kuznets KhNUE, 2023. 237 p.
14. UNWTO. Available at: <https://www.unwto.org/>
15. Transition pathway for tourism, 2022. Available at: <http://surl.li/rqkqh>
16. European Agenda for Tourism 2030, 2022. Available at: <http://surl.li/rqkqm>
17. EU Tourism Dashboard. Available at: <http://surl.li/urgtk>
18. Guide on EU funding for tourism. Available at: <http://surl.li/rqkqp>

Objective. The objective of the article is to generalize and analyze the theoretical and methodological basis of the green and digital transition of the European tourism ecosystem in the context of the implementation of the renewed industrial strategy of the EU.

Methods. To achieve the outlined goal, such methods of empirical and theoretical research were used: literature review, theoretical generalization (to identify, collect and analyze modern research on the digitalization and greening of tourism), a descriptive method (to highlight the methodology of tracking ecological, digital and socio-economic aspects of tourism according to using harmonized data and indicators for the European tourism ecosystem), data visualization (for visualization and grouping of material).

Results. Multi-annual EU Work Plan of the European Agenda for Tourism 2030 is characterized in five priority areas, namely: "Enabled policy and governance frameworks", "Green transition", "Digital transition", "Sustainability and inclusion", "Skills and transition support". The methodology of monitoring the green and digital transition of the European tourism ecosystem using the online tool "EU Tourism Dashboard" is highlighted. The indicators of the panel, which are grouped according to the priority areas: "Green transition", "Digital transition" as well as the blocks "Socio-economic indicators" and "Main descriptors of tourism" are summarized, the sources of information for the calculation of indicators are highlighted. The main tools for financing the green and digital transition and increasing the sustainability of EU tourism are substantiated, namely: private investments and loans, sources of EU funding for tourism, EU technical support for the transformation of the tourism ecosystem, programs at the national and regional levels within the framework of cohesion policy.

Key words: green transition, digital transition, sustainable development, European tourism ecosystem, EU, transition path for tourism, international tourism.

Надійшла до редакції 27.03.2024

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.
Project: 101127413 – EVSDESCI – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH